

BÜYÜK BİR “UKALALIK”: HAYALET GEMİ

AYFER TUNÇ

Hayalet Gemi söz konusu olduğunda, tarih sözcüğünü kullanmaktan kaçınıyorum. (Bu yazı boyunca HG olarak anılacak olan) *Hayalet Gemi*'nin on yıllık ömrüne, önüne gelecek olan sığfata bir türlü karar veremediğim bir tecrübe demek bana daha iyi geliyor. Tarih kavramıyla zorum var: tarih sanki benim kesinlikle ait olmadığım bir zaman diliminin hikâyesi, sanki aktörleri gerçek değil de, geniş bir kurmacanın karakterleri. Oysa biliyorum, bakış açınıza bağlı olarak, dün tarihtir. Öte yandan tarih, bir bitişle birlikte canlanıyor gözümde, oysa biliyoruz, hiçbir şey bitmiyor, zaman akıyor çünkü.

Eskiden, (bence bu sıradan sözcük tarih'e göre daha sıcak ve kendimizi ait hissettiğimiz bir zamanı işaret ediyor) kültür/sanat/edebiyat dergilerine baktığımızda, genel olarak üç şey görürdük. Birincisi hemen her dergiyi sırtlayan, düşünsel olarak götüren bir ya da birkaç önder olur, dergide yazarlar arasında bir hiyerarşinin var olduğu kimi zaman açıkça, kimi zaman belli belirsiz hissedilirdi. İkincisi, hemen her dergi okura ünlü imzalarından oluşmuş bir vitrin sünmak isterdi, bu, cep harçlığıyla çıkarılan dergilerde bile bir kaygı olarak kendini hissettirirdi. Üçüncüsü, ünlü imzaları yayımlayarak varlığını tescil ettiren bu dergiler genç yazar adaylarına sayfa ayırır ve gençler için bu âlemde var olmanın yolu bu tür “abilerin” dergilerinde görünmekten geçirdi. Bir de dördüncüyü eklemek gerekli, belki de en önemli olan fark bu: Bütün dergiler üç aşağı beş yukarı birbirine benzerdi.

HG bu üç (artı bir) genel doğruyu da tersine çevirdi. Önder dergisi değildi, şaşırtıcı ölçüde demokratik bir yapısı vardı. Ünlü imzalarından oluşmuş bir vitrinle değil, tam aksine, hiç tanınmamış imzaların bir araya gelmesiyle yayın hayatına başladı; ünlü imzaları yaşı ilerlediğinde konuk etti. Hiçbir ünlü imzanın veya tescil kurumunun desteği olmadan hem yazarlarını hem okurlarını yarattı. Tema dergisiydi, kapığında kültür/sanat/edebiyat/düşünce gibi okkalı, iddialı, yönlendirici bir ibare taşıymıyordu, küçük ölçekli bir “hayat” gibi hayatımıza giriyordu. Ve başka hiçbir dergiye benzemiyordu.

Nerden çıkmıştı ki bu HG? Derdi neydi sahi?!

NAZLI ÖKTEN: Ne yapsak, “Neden yapıyorsun?” diye sorulan bir yerlerde yaşıyorduk ilkgençliğimizden beri. Hele bir de yazmak... “Neden yazıyorsun ki?” diyeceklerdi. Kimin için, kim adına, ne amaçla? Sahiden de sırası gelince sordular. Temalar, bu sorudan biraz korudu bizi. Biraz mistik havalı bir kültür-edebiyat dergisi. Muhafiz mi? Bilmem! Dudak bükme, aslında, ünlemeden çok. Biz kim oluyorduk? Ne cesaretti böyle hiç kimsenin etkilerinin altına saklanmadan yazmak, hem de direnip birkaç bin de olsa okura ulaşmak ve hatta kendi okurunu yaratmak. Bir manifesto bile yazmadan mırıldanıp duran, bana ilişmeyin, şuralarda başka dünyaları arayacağım diyen bir grup insan. Yazıyı sadece ve sadece aramak için kullanan... Büyük bir ukalalık demişti bir seferinde bir yazar, şurdan burdan duymuştuk işte. Mahkûm edildiğimiz üçüncü dünya kaderini yok saymaya çalışmak, dünyada da okuyup yazan, soru soran insan sayısının zaten bir avuç olduğunu hatırlamak, soygacımızı, aidiyetimizi yazı yoluyla aramak bulmak, bazen tuhaf bir fantezi, gereksiz bir züppelik sayılsa da, bir avuç insanın birbirinden farklı şehirlerde, birbirinden farklı zamanlarda, o kadar da yalnız olmadığını anladıkları, hissettikleri o anlar için değerdii.

MURAT GÜLSOY: Kişisel olarak en büyük korkum, bir zamanlar yapmış olduğum iyi şeylerin nostaljisine kapılmaktır. Bir zamanlar ben ya da biz HG diye bir dergi... diye başlayan cümleler kuran bir adama dönüşmek, yani yaşlanmak, yani artık bugünden ve gelecekte umudunu kesmek, yani devrini tamamlamak... Ancak bir yandan da bir zamanlar yaptığımız işlerin şimdi değerlendirilmesini, hak ettiği yerin biçilmesini de isterim. Gerçi bu tür değerlendirmeler çok seyrek yapılır; cemaat ancak musalla taşına konmuş mefta için ‘iyi bilirdik’ der ve üstelik bu da ne derece samimi bir hak teslimidir, tartışılır.

PINAR TÜREN: Sıcak bir yaz günüydü; üniversitemizin en güzel köşelerinden birinde, büyük ağaçların serin gölgesinde, tahta banklarda oturmuştuk. Murat ve Selçuk bir dergi çıkarmak istediklerini ve benim de

içinde olup olmayacağını sordular. Hatırlayamadığım kadar eskiden beri tanıdığım bu iki kişi dünyanın en zıt ikizleriydi benim için. Yine de bir günümüzü bile ayrı geçirmezdik ve belli ki yakınlığımızın temel dinamiği bu kadar farklı olmamızdan, aynı anda aynı yerde birbirinden farklı şeyleri yaşayabilmemizden geliyordu. Dergi fikrinden çok Selçuk'un beni derginin içinde istemesine şaşırmışım! Ama ona rağmen bu hayatımda aldığım en heyecan verici teklifi ve içinde olmaktan gurur duyduğum, her şeyden önce "anamlı" bulduğum başka bir şey bilmiyorum... Belki *HG* bu kadar anlamlı ve dünya bu kadar boş olduğu içindir, gittiği günden beri yokluğuna bir türlü alışamadım ve kendimi bir türlü toparlayamadım. Ne yazsam "boş"una yazıyorum gibi geliyor.

FAKIYE ÖZSOYSAL: *HG* adı, birçok sanat yapıtına ilham kaynağı olan ünlü "Uçan Hollandalı" efsanesine bir gönderme olarak "arayışı ve keşifleri bitmeyecek düşünsel ve estetik bir yolculuğun eğretilmesi" şeklinde düşünülmüştü. Böylece bu eğretilme, "metinlerin siyah-beyaz okyanusunda" sürüklenen, "geçmişe, geleceğe ve bugüne dair sorular" soran bir düşün ve yazın dergisini anlatıyordu. Yine de *HG* yazın dergisi için oldukça garip bir ad gibi görünüyordu. Gerçekten dilin tükenip şiddetin tek iletişim yoluna dönüşme tehlikesinin yaşandığı bir ortamda, belli rol ve etiketlerle damgalanmak istemeyen, herhangi bir söylemin ağzıyla değil, kendi olarak kendini

ifade etmek isteyen genç insanların, öznel olanın tek ve ilginç olma özelliğinden yola çıkarak seçenek düşünceler oluşturmalarına olanak sağlayan ve aslında yayımlandığı dönem içinde bu tür bir direnişin de aracı olan metinlerarası yolculuğun kurgulandığı farklı bir iletişim biçimiymiş bu gemi-dergi.

MURAT GÜLSOY: Bu bildiğimiz anlamda bir dergi olamayacaktı, her sayısı ayrı bir yapıt olan bir süreli yayın olacaktı. Bu yüzden ondan söz ederken 'dergi' demedik hiç; aslında ondan söz etmeyi de hiç düşünmedik. Önemli olan *HG*'nin seferleriydi, bizim onun üzerine söyleyeceklerimiz değil. Her sayısının bir yapıt olarak tasarlanması tematik oluşunda, kapağından iç sayfalarına kadar uzanan tasarım arayışlarında, yazıların (öykü, deneme, inceleme gibi) türlerine göre değil de anlamını kimsenin çözemediği (çıkılmaz sokak, yanlışpusula, serdümen, hayaletlerindansı gibi) simgesel sayfa adlarıyla sunulduğunda, türler arası deneysel metinlere yer verişinde kendini gösterdi. Örtük bir anlatım, değil mi?

MEHMET AÇAR: Gençliğini 80'lerde geçiren ve edebiyat-sanatla ilgilenen bütün gençler için dergiler çok kritik bir önem taşırdı o dönemde. Her grubun etrafında toplandığı bir dergi olurdu. Bu dergiler, çıkartanlar için bir yaşam alanı niteliği de taşırdı. Üniversite dönemi ve hemen sonrasında, insanlar dergilerde şöyle bir kendini sınamak, sözünü söylemek

Soldan sağa: Fakiye Özsoysal, Ayfer Tunç, Murat Gülsoy, Nazlı Öktem, Adnan Kurt, Yekta Kopan, Pınar Türen, Ergun Kocabiyik, Derya Erkenci, Mehmet Açar, Şerif Erol

isterdi. Bu dergiler içe dönüktüler. Dışarıdan gelenlere kendi eşitleri gibi davranmayı reddeder, onlara mürit ya da çırak gözüyle bakarlardı. Kendi eşitlerinden gelen bir yazıyı ise genelde –tanıdık ya da torpilli değilse– kabul etmezlerdi. Onun duruşunu beğenmiyoruz, onun şu meseleye bakışını paylaşmıyoruz, vs. gibi muhtelif gerekçelerle. Dergiler kısa bir süre için, birkaç kişinin başını çektiği o küçük grupların her şeyi oluyor, sonra da o gruplar gibi yok olup gidiyorlardı. İşte *HG* böyle bir ortamda, derginin içindeki yazıların tümüne aynı eşitlikçi ortamı sağlayan bir yayın politikasıyla başladı. Girişte, herhangi bir manifesto yoktu. Bir grup insan kendilerini bir yerlere koyma ve önemseme telaşına girmeden bir tema etrafında dönen yazılar yazıyorlardı. Yani, o zamana kadar pek alışkın olmadığımız bir anlayış. İlk sayıyı gördüğümde, dergicilik anlamında ne kadar iyi bir şey yaptıklarının tam olarak farkında olmadıklarını gördüm.

YEKTA KOPAN: İlk olarak hangi sayısını aldım, tanışmamız hangi limanda gerçekleşti, hatırlayamıyorum. Kısa sürede her yeni sayısını merakla belediğim bir tutkuya dönüşmüştü *HG*. (Diğerlerinden farklı olan yönünü, tutkuya dönüşme sürecini yıllar içinde hep düşündüm, ama bu, yanıtı her seferinde değişebilen, okur olma bilincine erebilmem için sıklıkla sorduğum bir soru olarak kalacak. *HG*'nin kendine has yönlerinden biri de bu olsa gerek: yanıt aramak için önce doğru soruyu bulma gerekliliğini paylaşmak.) Ankara'da sadece Kızılay'daki Dost Kitabevi'nde bulabiliyordum dergiyi. İşin kötü yanı derginin geleceği kesin tarih belli olmadığı için, her ayın ilk günlerinde birkaç kere Kızılay'a inmem gerekiyordu. (Ankaralılar böyle der; Kızılay'a inmek... merkeze ulaşmak...)

YÜCEL BALKU: Mantiğim, dergilerin ölmediğini, sadece kapandığını söylüyor. Peki fiziksel varlığı ortadan kalkmadığına, yazarları –çok şükür– hayatta² olduğuna göre *HG*'de biten nedir? Çocuk tarafım, “*HG* Voltran'dır” diye cevaplıyor bu soruyu, beni herkese rezil edecek bir ciddiyetsizlikle. Voltran beş-altı adet uçan cismin ve onları yöneten pilotların “Voltran! Voltran! Voltran!” deyip birleşerek oluşturdukları ve şer güçlere karşı mücadele eden insan formunda dev bir robottu. Onlarca yazarın ve çok sayıda okurun gönüllü birlikteliği *HG*'yi oluşturdu. Elbette, *HG* şer güçlerle mücadele edecek kadar Voltran değil-

di; edebiyatımıza küçük, gönülden ve özgün bir katkı olmayı ümit etmekten gayri kahramanlık taslayacak hali de yoktu. Ama halince Voltran'dı işte! Farklı fikirlere, iyi edebiyata kucak açmaya, kendine özgü bir kulvar inşa etmeye çalıştı. İki ayda bir “Voltran! Voltran! Voltran!” diyerek bu gövdede buluştu ülkenin farklı yerlerinde yaşayan birçok yazar, çizer, fotoğraf sanatçısı ve okur.²

ERGUN KOCABIYIK: *HG*'de ilk yazım dördüncü sayıda yayımlandı (Ocak 1993). *HG*'de yazmaya başlamak benim için disiplinli bir okuma ve yazma faaliyeti ile yeni ve sağlam dostlukların kurulduğu bir dönemin başlangıcı oldu. Uzun zihin açıcı sohbetlerin ilhamıyla başladım pek çok yazıma. Gördüğüm teşvikle düzenli olarak yazdım dergide. Daha sonra yayın kurulunda yer aldım. Üzerinde çalıştığım kitap projelerinin tamamı '*HG* devrinde' oluşturulmuştur. Dergide yazdığım dönemde en heyecan verici olaylardan birisi, o yıllarda kitaplarını büyük bir ilgiyle okuduğum ve büyük ölçüde tasavvufla ilgilenmeye başlamama neden olan Reha Çamuroğlu'nun, kitap fuarındaki standımıza gelip beni sormasıydı. İlgisi beni son derece heyecanlandırmıştı. Daha sonra *Yazılı Yüz*'ün ilk versiyonunu okuması için kendisine götürdüğümde uzun bir sohbet yapmıştık. Yanılmıyordum *Yazılı Yüz*, *HG* menşei ilk kitap oldu ve sonra başka arkadaşlarımla da kitapları basılmaya başladı. Sadece *Yazılı Yüz* değil, bugün üzerinde çalıştığım kitaplarımla ve bir yayınevinde editörlük yapıyor olmamın sebebi *HG*'dir.

MURAT GÜLSOY: *HG* kişiliği olan bir dergiydi. İlk gençliklerini 80 sonrasının karanlığında, yani düşüncenin suç olduğu bir zamanda geçirmiş entelektüel kaygıları olan bir kuşağın, yaklaşmakta olan başka bir karanlığa karşı direnme çabasının bir ifadesiydi. Bir yandan geçmişin ağırlığını, umutsuzluğunu taşıyorduk; bir yandan da hâlâ yeni bir şeyler yapabileceğimize, düşünebileceğimize, söyleyebileceğimize inanıyorduk. İşte bu ikili durum *HG*'nin karakterini oluşturdu. Entelektüel ve estetik arayışa inanmayı sürdüren ama bir yandan da yaşadığı coğrafyanın acılı gerçekliğini akılda tutan bir tavır.

ADNAN KURT: Bu saptama, (*HG*'nin öne çıkan bireyleri değil, bir kolektiviteleri ve aynı zamanda bir eşitlik duygusunu akla getirmesi) *HG*'nin temel di-

2) Bu satırların yazarı, *HG*'nin yarattığı okur ve yazarlardan olan, dergide Balku adıyla yazan Yücel Balku çok genç yaşta, ikinci kitabı *Gonca'nın Üçüncü Günü*'nün yayımlandığını görmeden kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

reğidir. Eşitlikçi, çoğulcu yönetim/üretim süreci. Bi-reylerin görünür kılınması akla bile gelmeden üre-timin niteliklerinin artırılması çabası. Bu anlayış kendiliğinden doğdu. Karmaşık sistemlerin etkile-şimlerinde, kendiliğinden ortaya çıkan birçok özel-liklik vardır. Zamansal evrişme boyunca bunlar görü-nür, kaybolur, başkaları çıkar. Kendiliğinden yerleşen bazı yapılanmalar/özellikler kalıcı olur ve tüm diğer dinamiklerin de evrişimini yönlendirir. Evet, kendili-ğinden ortaya çıkan bir özellik, ama şans/kader değil. *HG* çalışanlarının kendi hayat görüşleri, siyasi duruş-ları, gelecek görüşleri, yazınsal yetileri, sanat ve felsefe anlayışları birbirlerinden pek çok farklılıklar içeriyor-du. Bu da çeşitliliği artıran olumlu birşey. Ama pay-laştıkları etik değerler, üretimle de pekişen arkadaş-lık/ sevgi bağları eşitlikçi bir dışavurumu kolaylıkla yapılandırabildi sanırım.

NAZLI ÖKTEN: Biz kimdik? Eski deyişle orta halli ailelerden geliyorduk. Geçmişin bir yerinde bir asa-let hikâyesi olan taşralıların sıradan kentlilere dönüş-melerinin izleyicisi olmuştuk çocukluktan beri. Ço-ğumuz ikinci kuşak İstanbulluyduk ve dolmuşların bozuk para torbalarını severek büyümüştük. Orta sı-nıftık, barları sevmezdik; iyi eğitilmiştik, zaten hiçbi-rini beğenmezdik. Aristokratça bir kayıtsızlık ya da alt sınıftan gelen öfkeli bir enerji, saygı duysak bile uzak kaldığımız şeylerdi. Kendimiz olmayı öğrenmeye ça-lışıyorduk. Siyah Kalem ve Holbein'a aynı mesafeden bakardık. Cervantes'in atamız, Marx'ın amcamız ol-maması için hiçbir neden yoktu, ama biz sakın akrabalar-dık: hiçbir zaman tam oğul ya da kız olmadık. Çünkü itaat edecek kadar yakınlaşmadık. Boyun eğ-memek için uzak durduk, isyan etmek gerekmedi. Korku dolu bir karanlığın içinde yolumuzu açmaya çalışıyorduk.

PINAR TÜREN: Bence *HG* akılla, duyarlılıkla, kar-şılık beklemeden ve gönülden severek çıkarıldığı için başarılı oldu. Hiyerarşinin soğuk basamaklarında ta-kılmadığı için 10 yıl boyunca tayfaları fazla değişme-den ve didişmeden yola devam edebildi. Keşke *HG* yayınevini kurabilseydik. Ama www.altkitap.com gi-bi zamanı yakalamış bir hizmetin de *HG*'nin içinden çıkması hiç tesadüfi değil. *HG*, bu fazlasıyla kapita-listleşen dünyamızda, paraya, pazarlamaya, tröstlere dayanmadan da güzel şeyler yapılabileceğini ispat-ladı.

MEHMET AÇAR: *HG*'yi çıkartan ekibin nüfus kâ-ğıtlarına baktığınızda onların 78 kuşağından olmadı-

Hayalet Gemi'nin son seferi

Yanılsama?

Varoluşumuzu, düşündüklerimizi ve hissettiklerimizi tehdit eden o korkunç kuşku:

Her şey bir yanılsama mı?

Yanıtını bulamayacak olsak da arayacağız...

HG on yıl önce bu sorunun yanıtını araştırmak üzere ilk seferine çıkmıştı. Uzun bir süre limandan limana macerasının izini sürdük, şimdi çevrim tamamlandı. Yeniden ilüzyon limanındayız, *Hayalet Gemi*'nin son Seyir Defteri'ni yazarken biliyoruz: Yanıtını bulamayacak olsak da arayacağız.

Varoluşumuzu, düşündüklerimizi ve hissettiklerimizi tehdit eden o korkunç kuşku:

Her şey bir yanılsama mı?

Yanılsama?

ğını göreceksiniz. Ara döneme ait bir kuşaktan geli-yorlar. 80 darbesi sırasında çok gençler; solcu abiler ve ablalarla aralardaki bağlantılar çoğunlukla kopmuş durumda; hatta saygının ötesinde başka bir bağ kal-mamış aslında. 78 kuşağı üstünden silindir gibi ge-çen 12 Eylül'ün altında ezilirken; bir sonraki kuşak 80'lerde kendi gençliğini yaşamak, kendi serüvenini bulmak istiyor; dört duvar arasında muhalif olmayı öğreniyorlar. Bol bol okuyup yazıyor ve bunları arala-rında paylaşıyorlar. Bu da onları birbirine çok bağlı-yor, bir ekip ruhu yaratıyor.

MURAT GÜLSOY: Hani bazen sorarlar, geçmişte belli bir zaman dilimini tekrar yaşamak hakkı veril-se hangi ana dönmek isterdiniz diye... Hiç tereddüt etmeden yanıtlayabilirim: Herhangi bir *HG* sayısını matbaadan alıp dostlarıma getirdiğim günlerden biri-ne dönmek isterdim. Eşsiz bir andır o... Ama her sayı için ayrı ayrı kâbus görürdüm. Bu kötü rüyalarda hep bir terslik olurdu, hepsi de matbaalarda geçen siyah-gri-beyaz rüyalar. Ve gerçeklik duygusu çok yüksek rüyalar. Ertesi sabah hatırlamak bile istemezdim. Bu arada... size böyle bir soru soran olmadı mı hiç? Geçmişte bir ana dönmek falan... Tuhaf, çok tuhaf. Haydi o zaman bu soruyu size ben sormuş olayım...

YEKTA KOPAN: Yırtılıp atılan, beğenilmeyen, ar-kadaşlara bile okutulmadan yok edilen sayısız dene-meden sonra 1995 yılında cesaret edip gönderdiğim yazı, 26. sayıda yayınlandı. Kızılay'a inip dergiyi al-

Medyada şaka gibi bir Hayalet Gemi öyküsü

MURAT GÜLSOY: Show TV'de Ana Haber Bülteni. Sunucu o zamanlar Reha Muhtar Satanizm operasyonu haberini veriyor. Emniyet Müdürü'nün açıklamasını aktarıyor. Anneler-babalar uyarılıyor. Operasyonun başarıyla sürdüğü, bu örgütün(!) yayın organlarının bile saptanmış olduğu Kadıköy Akmar Pasajı'ndaki operasyon görüntülerinin üzerine bindirilerek dergilerin adları okunuyor. *HG*'nin adının ilk sıralarda okunmasını Kafkaesk bir esrimleyle dinliyoruz! Küçük bir ayrıntı: Reha Muhtar listeyi okurken Hayalet, Gemi diyor. İki farklı derginin adları gibi araya virgül koyarak okuyor. Kimse neden söz ettiğinin farkında değil yani. Sonra telefon trafiği başlıyor tabii. Show TV'nin herhangi bir tektep kabul etmediğini o zaman öğreniyoruz.

Tabii akliselim gazetelerden destek geldi. 'Ne ilgimiz var, ne saçma bir durumdur bu' gibisinden açıklamalar yaptık, ama yine de Ali Kırca'nın Siyaset Meydanı'na (ne çok zaman geçmiş, değil mi?) bu operasyonun mağdurları olarak çıkıp konuşmayı kabul etmedik. O programda bizi savunanlar oldu neyse ki, biri çıkıp *Hayalet Gemi* gibi saygın bir müzik (!) dergisinin adının bu işlere karıştırılmasını kınadı örneğin... Geçmiş zaman olur ki...

diğim, sonrasında da merkezden nasıl da savrulmuş uzaklaştığım hâlâ aklımdadır. Beni savuranın *HG*'de bir yazımın yayımlanmış olmasından çok daha fazlası olduğunu, dergiyi okumaya başladığım gün anlamıştım zaten. 1997'de önce Murat Gülsoy'la, ardından derginin diğer yazarlarıyla tanıştım. Yoğun ve keyifli çalışmamız son sayıya kadar sürdü ve daha da önemlisi hâlâ sürmekte. Önceleri sadece bir okuru olduğum derginin zamanla yazarı (hatta matbaalarda, dağıtımçılarda, kitapçılarda, gazete büfelerinde koşturan bir gönüllüsü, fuarlarda tezgâh bekleyen bir sorumlusu ve yayın kurulunun bir üyesi) olmuşum.

ADNAN KURT: Yarırcılığın kötülüklerin anası olduğunu düşünmüyorum. Ama temel güdü olmaması hayata güzellik katar. Tanımlamalar sınırları çizer, kendini bir sahile bağlar. Oysa *HG* için gerçek olan şey düşünsel üretimi/düşlerimizi/düşündüklerimizi

yazıya geçirdiğimizde / kâğıda döktüğümüzde bunu birileriyle paylaşabilme olanağını sağlamaktı. *HG* aramıyordu, arayanlar, soranlar, bulduğunu sananlar için bir ortam hazırlıyordu: paylaşım ve etkileşim ortamı.

MURAT GÜLSOY: *HG* üzerinde emeğim çoktur. Ama onun benim üzerimde emeği daha fazladır. Kimileri dergiyi benim ve arkadaşlarımla yazarlık kariyerlerimizdeki bir atlama taşı olarak kullandığımızı, bilinen yayınevlerinden kitaplarımız yayınlanmaya başladıktan sonra dergiyi 'bıraktığımızı' söylediler veya ima ettiler. Derginin bitişinden daha çok bu tür yorumlar üzmüştür bizi. Evet biz sözümüzü söylemek için bu ortamı dişimizle tırnağımızla yaratmış ve bu konuda kimseye serzenişte bulunmadan elimizden gelen her şeyi yapmıştık, ama yine de duyduğumuz yorum bu olabiliyordu. *HG*'nin yazarlar yetiştirmiş olması beni her zaman gururlandırmıştır. Çünkü çok iyi biliyorum ki yazar yetiştiren bir dergi okur da yetiştirmiş demektir. Üstelik *HG*'nin sürmesi için hâlâ da çalışıyoruz. Örneğin internet sitesinde (www.hayaletgemi.com) tüm sayılarının tıpkı baskımlarını sürekli yayında tutarak derginin müzesini bugünün ve geleceği okurlarına sunmayı planladık. Tabii tüm hayaller gibi bu da başarılması yoğun çalışma gerektiren bir iş. Şu ana kadar ilk 30 sayısını yayına koyduk. Geride 38 sayı daha var. Bir fikir vermek için hesabını ortaya koyayım: her bir derginin taranıp, PDF dosyasına dönüştürülmesi üç iş günü sürüyor. Meşakkatli bir iş... *HG* için halen katkıda bulunmak mümkün: Bu işte çalışmak isteyen (bir tarayıcı ve bir kişisel bilgisayara erişme olanağı olan) *HG* dostları benimle (gulsoy@boun.edu.tr) iletişim kurabilirler. Beraberce *HG* Müzesi'ni daha çabuk hayata geçirebiliriz.

NAZLI ÖKTEN: *HG*'nin okuyucularının en sık söylediği şey suyu: sanki kendime saklıyordum, benden başka kimsenin görmediği bir yerde, sadece sevdiğim insanlarla paylaşabileceğim bir dünya. Hatta birimiz, kimse okumasın diye dergi nüshalarını saklayan bir okurun hikâyesini yazmıştı. Biz, bu tavırla hem gurur duyuyor, hem eğleniyorduk. Şimdi onları daha iyi anlıyorum. Derginin tavrında kendini gizleyen bir şey hep olmuştu. Hayatta kalmanın kuralı gizlenmekti o zaman. Onlardan farklı olduğunu gösterenleri simgesel anlamda da imha ettikleri bir zamandı. Biz, sorgulamalarımızı kısık sesle de olsa sürdürebilmek için bir seçim yaptık. Ama artık bitti. Zamanlar

değiştirdi, HG kabul gördü, o tuhaf ismine rağmen, iyi ya da kötü ondan söz edilir oldu.

MURAT GÜLSOY: HG'nin bitmesinin tek ve en önemli nedeni ekonomikti. Birbiri ardına patlayan krizler sadece satışlardan gelen (bir miktar da ilan bedellerinden toplanan) parayla çıkan bir dergi için aşılması olanaksız sorunlardı. Hiçbirimiz dergiyi (belli bir sürenin üzerinde) finanse edecek maddi imkânlarla sahip değildik. Bunlara bağlı olarak dağıtım sorununu da aşamamıştık. En iyi zamanlarında 2000 satan bir derginin dağıtımını eğer arkasında ciddi bir maddi güç yoksa gerçekten de zordur. Bu koşullar altında akla gelebilecek her yöntemi denedik. Olmadı. Bir yerde deniz bitti. Denizin olmadığı bir yerde bir geminin yüzmesi de mümkün olmuyor tabii.

YEKTA KOPAN: Bence HG'nin üretimine katkıda bulunan herkesin –özellikle okurların– bundan sonra düşünmesi gereken bu olmalı: süreklilik. HG, on yıllık yayın hayatıyla, Türkiye'de bağımsız bir derginin sürekli olabileceğini gösterdi. Böylesi bir yayın sürecinde önemli olanın imzalar değil ürünler olduğunu ve –ekonomik zorlukları yenmenin bir yolu olarak görülen– ‘tanınmış imzalar’ a başvurmadan da sürekli olunabileceğini gösterdi. Yayıncılık çevrelerinin, yaygın medyaların, akademik çevrelerin gündemlerine bağlı kalmadan, sürekli olarak kendi gündemini takip edebildiğini gösterdi. Alışıldık tasarımların ve yayıncılık ilkelerinin dışında durarak, kendi yayıncılık dilini kurabildiğini gösterdi. Sınıflandırmalardan ve tanımlamalardan uzak durmaya özen gösterdi. Kimi zaman polemik ortamlarına çekilmeye çalışıldıysa da soğukkanlılığını korumayı başardı. Dergi içindeki farklı üsluplara, görüşlere aynı mesafede durarak, önemli olanın üretim olduğunun altını çizdi. Fiziksel ortamda yayınlanan bir dergiden farklı alanlara sığmamayı, söyleyeceklerini farklı platformlarda da dile getirmeyi başardı. Tasarımcısı, fotoğrafçısı, yazarıyla sistemin içinde üretim yaparken bile sisteme dışarıdan bakmayı sürdürebilmeyi başardı. Bu on yıl, ortalama ömrümüzün sekizde biri kadar bir süre... Ama bırakılan (ve internette varlığını sonsuza dek sürdüreceği olan) bu iz, sadece bu dönemi yaşayanların değil, birçoklarının hayatında daha büyük bir matematik değere karşılık geldi, gelmeye devam edecek.

YÜCEL BALKU: Yeniden birlikte olacağımızı biliyorum. Yeter ki içimizden en sabırsızımız çıkıp “Voltran! Voltran! Voltran!” diye bağırınsın. ●

Hayalet Gemi’de Doğan Yapıtlar

Kendi yazarını ve okurunu yaratmakla kalmayıp, okurundan yazarını da yaratan *Hayalet Gemi*, aşağıdaki kitapları oluşturan metinlerin ilk yayımlandığı yer oldu. *Hayalet Gemi*’ciler radyo ve televizyon programları yaptılar. (Örneğin, Açık Radyo-*Hayalet Gemi*. Hazırlayanlar: Nazlı Ökten-Murat Gülsoy-Ergun Kocabıyık-Mehmet Açar-Adnan Kurt-Pınar Türen. Açık Radyo-*Hayalet Gemi*’nin Simgeler Sözlüğü. Hazırlayanlar: Nazlı Ökten-Murat Gülsoy-Ergun Kocabıyık). Ergun Kocabıyık, *Yazılı Yüz*, Söz Yayınları. Ergun Kocabıyık, *Bal-Ayı*, www.altkitap.com. Adnan Kurt, *Bir Laboratuvar Romanı*, www.altkitap.com.

Pınar Türen, *Denedim*, www.altki-tap.com. Orhan Cem Çetin, *Bedava Gergedan*, Okuyanıs.

Sibel K. Türker, *Kalp(y)azan*, Doğan Kitap. Mehmet Açar, *Anarşik Rehavet*, İletişim Yay. Murat Gülsoy, *Belki de Gerçekten İstiyorsun*, www.altkitap.com.

Murat Gülsoy, *Oysa Herkes Kendisiyle Mesgul*, Can Yayınları.

Murat Gülsoy, *Bu Kitabı Çalım*, Can Yayınları. (2000 Sait Faik Hikâye Armağanı)

Murat Gülsoy, *Âlemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikâyeler*, Can Yayınları.

Murat Gülsoy, *1001 Gece Mektupları*, Can Yayınları.

Murat Gülsoy, *Bu An’ı Daha Önce Yaşamıştım*, Can Yayınları.

Yekta Kopan, *Daha Önce Tanışmış mıydık?* www.altkitap.com

Yekta Kopan, *Fildişi Karası*, Can Yayınları.

Yekta Kopan, *Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri*, Can Yayınları. (2001 Sait Faik Hikâye Armağanı)

Yekta Kopan, *Yedi Derste Vicdan Muhasebesi*, Can Yayınları.

Yücel Balku, *Sükût Ayyuka Çıkar*, İnkılâp Kitabevi (2000 İnkılâp Öykü Ödülü)

Yücel Balku, *Goncanın Üçüncü Günü*, Doğan Kitap

Ali Ergur, *Portedeki Hayalet Müziğin Sosyolojisi Üzerine Denemeler*, Bağlam Yayınları

Derya Erkenci, *Aptalın Seyir Defteri*, Doğan Kitap.

Faruk Ulay, *Amber*, YKY